

Az európai uniós csatlakozás egyik feltétele Szerbia számára a rehabilitálás és a vagyonvisszaszármaztatási kötelezettség is.

Szerbia képviselőháza 2006. április 17-én elfogadta az első, [1] majd 2011. december 5-én a jelenleg is hatályos rehabilitációs törvényt, [2] vagyis 62, illetve 67 évvel az 1944-es események után hozta meg a szerb képviselőház.

A törvény „azon személyek rehabilitálását és rehabilitálásuk jogi következményeit szabályozza, akiket politikai, vallási, nemzeti vagy ideológiai okokból életüketől, szabadságuktól vagy más jogaiktól a törvény hatályba lépésének napjáig megfosztottak” (1/1 szakasz).

A rehabilitációs kérelmek benyújtása az illetékes bíróságoknak 2016. december 15-ével lezárult.

Eddig még – ismereteim szerint – nincsenek összegezve az adatok, hogy a vajdasági magyarok közül hányan indítottak rehabilitációs eljárást a bíróságok előtt, milyen számban fejeződtek be ezek sikeresen, illetve mennyi van még folyamatban, sem arra vonatkozóan, hogy közülük hányan követelték vissza az elkobzott vagyont.

Az újvidéki Felsőbíróságon „2011 novemberétől 2016 júniusának végéig 1389 per folyt a háborús bűnökkel vádoltak rehabilitálásával és az elvesztett vagyon visszaszármaztatásával kapcsolatban, ezek közül 1059 a konfiskált vagyonra vonatkozott. A perek etnikai vonatkozásával kapcsolatos adatok nem hozzáférhetők. Ez a viszonyulás érthető, de nem védelmezi a felet a megalázó gorombaságoktól. 'Tudod te, hogy a nagyapád mit követelt el!' – így fogadták az unokát, aki a nagyapja rehabilitálását akarta kérelmezni. És elállt ettől.” [3]

A rehabilitációs eljárások sok esetben akadályokkal nehezítve haladnak, ami miatt sokan nem is vállalták az elindításukat.

Az ügyészségek általában a rehabilitálást ellenző véleményükkel és a kedvező végzések elleni (nem ritkán többszöri) fellebbezésekkel akadályozzák az eljárást.

A bíróságok sem mindig alkalmazzák következetesen a jogszabályokat. Emellett a legtöbb esetben a bíróságok az ártatlanság bizonyítását is a kérelmezőkre hárítják. Bizonyítékot kell beszerezni például arra vonatkozóan, hogy a kérelmező megjárta-e a járeki (gyűjtő)tábor, még akkor is, ha csecsemő korában hurcolták el oda, és nem is mindenki írta meg a szabadulásakor kiadott iratot, hogy abba a helységbe vissza nem mehet, ahonnan elhurcolták. Megtörtént az is, hogy azonos tényállások alapján eltérő végzéseket hoztak.

Tizenhatezer folyóméternyi azoknak az iratoknak a hosszúsága, melyekben

vélhetően vannak hasznos adatok (Ótos András felvétele)[\[4\]](#)

A Köztársasági Polgári Jogvédő/Ombudsman a 2016. március 15-én a Köztársasági Képviselőháznak benyújtott jelentésében megállapította, hogy „a polgároknak a rehabilitációs kárpótlásra való joga és védelme továbbra is nehézkesen valósul meg, mivel nem létezik aktus, amely meghatározná a Rehabilitációs Kárpótlási Bizottság összetételét, és amely közelebbre rendezné annak munkáját”. [\[5\]](#)

A rehabilitálási törvény alkalmazása, mint az ombudsman jelentéséből is látszik – az eljárások hosszadalmasságát nem is említve –, más akadályokba is ütközik, mint például a „kiemelt nyugdíjra/szolgálati időre” (22. szakasz) és a „külön pótlékra” (23. szakasz)[\[6\]](#) való jogosultság elismerése.

A kivégzettek listáit tartalmazó könyvek, illetve a neveket tartalmazó listák, valamint a részletes internetes adatbázis elérhető a szerbiai igazságügyi minisztérium honlapján. Ezek különösen fontosak a bíróságok munkájához. A rehabilitálási eljárásokban használják ezeket, amelynek fontos része, hogy valakit ítékezés nélkül végeztek ki. Szerbiában eddig 6000 embert rehabilitáltak.

Az (1944. szeptember 12. utáni) összes áldozat és a tömegsírok listája az igazságügyi minisztérium honlapján található: <http://www.komisija1944.mpravde.gov.rs/cr/articles/pocetna/>.[\[7\]](#)

Akinek a rehabilitálási eljárása folyamatban van, hivatkozni kellene ezekre az adatokra, akit pedig elutasítottak, de az áldozat adatai ezekben a könyvekben megtalálhatók, az felülvizsgálatot kérhet.

BOZÓKI Antal

{module [160]}
{nomultithumb}